

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg; Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der Meij, Alpen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Lokken.... In de woestijn.

Daarom zie, Ik zal ze lokken en zal ze voeren in de woestijn, en Ik zal naar haar hart spreken.

Hosea 2 : 13.

De naam van de profeet Hosea betekent: drager van heil. Het is een naam van ongeveer dezelfde betekenis als die van Jezus. Jezus betekent ook: De Heere redt, de Heere geeft heil.

Ruim zestig jaren heeft hij de boodschap des Heeren gebracht aan Israël, en dan met name aan het tien-stammenrijk. In een tijd van afgodendienst en grote onrust, tijdens en na de regering van Jerobeam II heeft hij in grote bewogenheid geworsteld met zijn volk om het weer tot de dienst des Heeren te doen terugkeren. Maar tevergeefs! Door eigen schuld. Israël volhardt in het kwaad en het roept zelf Gods oordelen over zich in. En dan spreekt de Heere: "Daarom zie, Ik zal ze lokken en zal ze voeren in de woestijn!"

God zal Israël dus in de woestijn voeren. Waarom? Om dat Israël de Heere heeft vergeten (vers 12). Omdat Israël als een overspelige vrouw haar wettige Man, de Heere, heeft verlaten — daarom zal ze in de woestijn worden gevoerd. Dat is dan haar straf. Ja, en toch: deze verklaring, die zo heel erg voor de hand ligt, wordt weersproken, in elk geval als onvolledig aangemerkt door dat woordje: *lokken*.

Lokken in de woestijn, dat betekent niet alleen straf. De gedachte aan straf raakt hierbij zelfs op de achtergrond. Wij moeten bij de woestijn niet alleen, zelfs niet alleerst aan de ballingschap denken. Lokken in de woestijn is niet zonder meer: voeren in ballingschap.

Daarom zie, Ik zal haar lokken. Dit is niet meer: oordeelsaankondiging, maar belofte! De Heere gedenkt in eeuwigheid aan Zijn verbond, en Hij zal maken, dat ook Zijn volk opnieuw daaraan gedenken zal. En daarom zal Hij Israël lokken, dat wil zeggen: Hij zal Israël door liefde tot zich trekken. En haar voeren in de woestijn. Bij dit "voeren in de woestijn" moeten we denken aan de uitleiding van Israël uit Egypte. Dat was immers ook een uitleiding in de woestijn. Maar dat voeren van Israël uit Egypte in de woestijn betekende toch geen oordeel, maar bevrijding. Uit Egypte door de woestijn naar Kanaän.

Zo leidt de Heere Zijn volk nog. Hij roept ze, *Hij trekt ze onwederstandelijk uit het dienstenhuis*, uit de slavernij van satan en zonde. Hij stort door Zijn Geest Zijn liefde uit in hun hart, zodat ze hun schuld leren belijden, hun zonde leren bewenen en het in Egypte niet meer kunnen uithouden.

Zoals christen uit "De Christenreis" het niet meer kon uithouden in de stad "Verderf". Maar losgemaakt van en uitgeleid uit Egypte, is Gods kind nog niet zomaar in het beloofde land, vloeiende van melk en honing. Door de Heere gelokt, komen ze terecht in.... de woestijn. Ze worden woestijnreizigers. En een woestijnreiziger moet veel verduren, wat niet aangenaam is. De woestijn is de plaats van de ontbering. In de Schrift staan paradijs en woestijn tegenover elkaar. Het paradijs is de plaats, waar voor de mens alle levens-

bronnen vloeien. En de woestijn is de plaats, waar al deze bronnen zijn toegestopt. Nee, het is in de woestijn doorgaans niet aangenaam. En toch gaat de reis naar Kanaän door de woestijn.

Wanneer wij door de kracht van de Heilige Geest worden overreed om Egypte vaarwel te zeggen, dan kunnen we aanvankelijk wel menen, dat we zo, zonder al te veel moeite Kanaän zullen binnengaan. Maar toch: al spoedig merken we wel, dat de weg door de woestijn voert. We meenden de zonden al aardig te boven te zijn, maar ach, wat valt het tegen: ik wist niet, dat mijn tere ziel, zoveel van 't aardse overhiel'. We meenden aan de wereld gestorven te zijn, maar ach, wat doet die wereld haar zuigkracht nog gelden. We hadden ons zo hartelijk voorgenomen om heel ons leven aan de Heere te geven, maar ach: het goede, dat ik wil, doe ik niet; het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik. Ik, ellendig mens!

De woestijn. Amalek valt aan. Satan, wereld en eigen vlees vechten aan: waar is nu God, op Wien ge bouwdet?

De woestijn. De dorst kwelt. God des levens, ach wanneer.... Ai, laat mij niet van druk verkwijnen.

Ik zal ze lokken en zal ze voeren in de woestijn. Dat zegt en dat doet de Heere Zelf. Lokken uit liefde en voeren in de woestijn, eveneens uit liefde.

Waarom dan toch? Wel, opdat de woestijn oefenschool zou zijn. Mozes heeft in de moeite van het woestijnleven zijn vorming ontvangen. En Elia. En Amos. En heel Israël is in de woestijn Gods bruid geworden. En Johannes de Doper is uit de woestijn opgekomen. En Christus Zelf ook. Hij heeft voor Zijn kerk de woestijn geheiligd.

We lezen in Openbaring 12 : 6, dat de vrouw vluchtte in de woestijn, alwaar zij een plaats had, haar van God bereid, opdat zij ze aldaar zouden voeden. Ja, Christus heeft voor de zijnen de woestijn geheiligd. Het is in de woestijn wel moeilijk. Maar de Heere zorgt toch ook wel eens voor een Elim, waar Zijn kinderen even mogen uitrusten onder de palmbomen en bij de waterfontein. Ze kunnen in de woestijn wel dorst hebben, maar als ze met de staf des geloofs op de Rotssteen (Christus) mogen slaan, dan stroomt daar het levende water. En ze mogen drinken. Ze kunnen wel honger hebben, maar de Heere laat toch het manna regenen. Ze werden dagelijks begenadigd; met Manna, het hemels brood, verzadigd.

Ik zal ze lokken en zal ze voeren in de woestijn, zegt de Heere. En aldaar zal Ik naar haar hart spreken. Dat zegt de Heere ook. En hij doet het! Hij spreekt naar het hart van Zijn kinderen. Zoals ze het, naar de nieuwe mens, zo graag horen en zoals ze het zo onmisbaar nodig hebben. Hij spreekt ze van schuld en vergeving, van zonde en genade. En zo maakt Hij ze tot een gepast voorwerp voor de volle Christus. In de woestijn leren we, dat we het zo helemaal van genade moeten hebben en dat we zo helemaal op de Heere zijn aangewezen. In de woestijn leren we, dat wij Kanaän niet *veroveren*, maar: *beërven*. Door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen! Zalig woestijnvolk!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

In deze verantwoording mogen we melding maken van de opgave van 7 nieuwe abonnees, waarvan verschillende het abonnement op ons blad ontvingen als geschenkabonnement van een kerkeraad. Aan giften werd f 160,— ontvangen. Voor alles weer hartelijk dank. Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Boeken van de penningmeester over 1988.** Deze zijn nagezien en akkoord bevonden. Een woord van bijzondere dank aan br. Beukers voor zijn nauwkeurige arbeid is wel op zijn plaats. Hij verzorgt de boeken en de hele administratie en daar gaat heel wat tijd inzitten. We konden zonder financiële zorgen ons blad uitgeven. Er zou een tekort van enkele duizenden guldens geweest zijn op de exploitatie van het blad, ondanks de vele giften en overbetalingen en de kollekten op de ontmoetingsdagen, wanneer we geen buitengewone ontvangsten hadden gehad. In de loop der jaren zijn we meermalen verrast door legaten enz., die althans ten dele konden worden gereserveerd en rente opbrengen en als het nodig is ook aangesproken kunnen worden. Vorig jaar is er naar gestreefd om steeds uit te komen met 6 pagina's en er was ook een 25e nummer, wat in de regel niet zo is en dat wel wat te kostbaar gebleken. Vandaar dat er in de afgelopen maanden verschillende keren een nummer met 4 pagina's verschenen is. We proberen het op 6 pagina's te houden, maar dat kan alleen volgehouden worden wanneer er voldoende financiën beschikbaar zijn. Mag ik van deze gelegenheid gebruik maken om even te herinneren aan wat onze administrateur mededeelde, nl. dat er abonnees waren die hun abonnementsgeld voor de lopende jaargang nog niet hadden betaald en daarom opwekte alsnog tot betaling over te gaan?

2. **Vakantietijd en ons blad.** In verband met de vakanties hebben we met de drukker van ons blad afgesproken, dat de eerstvolgende nummers D.V. zullen verschijnen op 22 juni, 13 juli en 3 augustus, zo mogelijk met 6 pagina's.

3. **Ontmoetingsdag te Kampen.** We schreven al dat deze dag D.V. niet op zaterdag 26, maar op zaterdag 19 augustus a.s. zal worden gehouden. Daaraan kunnen we nu toevoegen de namen van de sprekers die een toezegging gedaan hebben. Verschillende predikanten waren door afwezigheid of anderszins verhinderd. We noemen de sprekers in de volgorde waarin zij zullen spreken. Het zijn de predikanten Blom, Beekhuis, Veenendaal, Boiten en Van der Ent.

4. **Joh. van der Lee.** We hadden gelegenheid om onze oude vriend en broeder op te zoeken. Hij mocht voor de tweede keer uit het ziekenhuis worden ontslagen en zo troffen we hem thuis aan. Hij woont al jaren in een bejaardentehuis en heeft al de 89-jarige leeftijd bereikt. De Heere heeft het welgemaakt. Br. van der Lee heeft veel pijn gehad, maar daartegenover staat, dat de Heere hem kennelijk gesterkt heeft en nu heeft hij stof voor verwondering en aanbidding. Hij sterkt weer aan en hij heeft hoop dat hij zijn plaats in het midden van de gemeente Alphen aan den

Rijn weer mag innemen. Hij staat nog altijd in het ambt van ouderling. Vorig jaar heeft hij samen met br. Beukers nog 62 huisbezoeken bij bejaarden afgelegd. Hij acht het een groot voorrecht nog in het ambt werkzaam te mogen zijn. Vermoedelijk is hij wel de langstdienende ouderling in onze kerken. Hij mag van zijn jonge jaren af getuigen van de ontfermende genade des Heeren. Een preek van onze vroegere, beminde docent De Bruin was de eerste die veel indruk op hem maakte.

We kunnen hieraan nog toevoegen, dat br. Van der Lee, zondag j.l. weer tweemaal met de gemeente mocht opgaan naar Gods huis. 5. **Ds. A. van Heteren.** Op 16 mei j.l. was het 12½ jaar geleden, dat Ds. Van Heteren door Ds. M.C. Tanis in het ambt van dienaar des Woords bevestigd werd. Dat was te Werkendam. Daar staat Ds. Van Heteren nog. De gemeente Werkendam wil aan dit 12½ jarig jubileum aandacht schenken op 30 mei, dus kort voor de verschijning van dit nummer. We willen gemeente en predikant van harte gelukwensen met het voorrecht dat de Heere hierin heeft willen schenken. We hopen van harte dat de Heere Ds. Van Heteren en zijn gemeente Werkendam rijkelijk moge zegenen uit Zijn heiligdom. Ds. Van Heteren is voor ons geen onbekende. We mogen verwachten dat binnen niet al te lange tijd in ons blad regelmatig artikelen van zijn hand zullen verschijnen.

B.

De Heere belijden

Door de gang van het kerkelijk jaar zijn we de laatste maanden bijzonder stilgehouden bij de staten van Jezus Christus. Bij Zijn werk in de staat van Zijn vernedering en bij Zijn werk in de staat van Zijn verhoging. Welk een heil bevat Zijn werk. Wat komt er niet tot stand. Wie er in deelt, is een burger van 's Heeren koninkrijk. Van het rijk, dat nimmer vergaat. Nu wil de Heere beleden worden. Beleden worden als Jezus Christus de Heere. Met nadruk zegt Jezus in Zijn prediking: "een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn vader, Die in de hemelen is. Maar wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader, Die in de hemelen is".

Het belijden nu van Hem, waar Hij recht op heeft, moet ook geschieden naar de wil van Zijn Vader. En dat belijden naar de wil van de Vader wordt bewerkt door de Vader. Het gebeuren te Cesarea is daar duidelijk het bewijs van. Op 's Meesters uitdrukkelijke vraag aan de jongeren: "maar gij, wie zegt gij, dat Ik ben"? antwoordde Petrus: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods". Matth. 16 : 16. Na deze belijdenis nu van Petrus wijst de Heere hem en in hem al de discipelen erop, dat deze belijdenis geen vrucht is van vlees en bloed. Zij is geen resultaat van menselijk denken.

De belijdenis is vrucht van de openbaring van de Vader. Gewerkt door de Heilige Geest.

Door de Heilige Geest kreeg ook Petrus zicht op de Heere Jezus Christus. Maar dat zicht, het geloofszicht, werd nog rijker en heerlijker. Op de Pinksterdag komt de Geestesgave in haar rijke volheid als vrucht van Christus' werk, als vervulling van Gods beloften. Met nadruk zegt dan ook Petrus in zijn Pinksterpreek: "Hij dan, door de rechterhand Gods verhoogd zijnde en de belofte des Heilige Geestes (d.i. de beloofde Geest) ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort". Hand. 2 : 33.

En met die rijke Geestes gave komt nu een Christus-belijden op, dat in zijn duidelijkheid en kracht het stempel draagt van het Nieuwe Verbond, dat op de Pinksterdag duidelijk blijkt. Het is ook de Pinkster-Geest, de beloofde Geest der waarheid, die Petrus bekwaamt om bij het licht van Jezus' kruisdood, opstanding en hemelvaart en van het Pinksterfeit zelf de Oud-Testamentische Schrift te verklaren. En zo te verklaren, dat op Pinksteren de grote belijdenis van Jezus Christus wordt gehoord. En dat openlijk, publiekelijk. Een belijdenis waarbij gans Israël betrokken is. De duizenden horen het:

"zo wete dan zekerlijk het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, Die gij gekruist hebt".

Nu is Petrus niet de enige belijder op de Pinksterdag. In Handelingen 2 lezen we: "zij werden allen vervuld met de Heilige Geest en begonnen te spreken met andere talen, zoals de Geest hun gaf uit te spreken". En dat spreken wordt naar zijn inhoud beschreven als een spreken van de grote werken Gods. De kantenaren zeggen ons: "onder de werken Gods hebben we te verstaan, de heerlijke daden, die God gedaan heeft door Jezus Christus tot der mensen zaligheid".

Welk een belijdenis werd door hen openlijk afgelegd. In dit belijden komt uit de geboorte van de Nieuwtestamentische belijdende kerk. De kerk is vanaf Pinksteren belijdende kerk. En dat door de grote Leraar der kerk: de Heilige Geest. Jezus Christus heeft gezegd: "Hij, nl. de Heilige Geest, zal u in al de waarheid leiden. Onder die waarheid nu hebben we te verstaan al wat God aangaande Zichzelf, de Middelaar, Zijn raad, Zijn werk, de zonde, de vloek, de genade, de verlossing, de voleinding der wereld, het laatste oordeel en der mensen eeuwig lot heeft willen openbaren. En dat alles ligt nu voor ons vast in het geïnspireerde Woord van God de Bijbel.

Voor de discipelen gold: "Hij zal u in al de waarheid leiden". Wij hebben nodig de werking van de Heilige Geest om de waarheid Gods vastgelegd in de Heilige Schrift te verstaan. Want de natuurlijke mens kan de dingen, die des Geestes Gods zijn, niet verstaan omdat zij geestelijk onderscheiden worden.

De rijke, heilvolle werking van de Heilige Geest is onmisbaar. Het onderzoeken van de Schriften is onze dure roeping, want zij zijn het die van de Heere getuigen, maar al ons onderzoek en onze inspanning is ijdel, zo zich daaraan niet paart het gebed: "ontdekt mijn ogen dat ik aanschouwe de wonderen van Uw wet".

Door Woord en Geest wordt alle kennis verkregen. Door de Heilige Geest alleen wordt ons verstand verlicht. Ontvangen we verstand van God en Goddelijke zaken. Alle kennis van Gods waarheid alle belijden van de Heere is vrucht van de Heilige Geest. Door de stuwende kracht van de Heilige Geest ontstaat er ook de wil tot belijden. Telkens weer opnieuw. Te belijden Zijn Naam, Zijn werk in spreken, in zwingen, in daden. En de nalatigheid worde steeds tot zonde. Het gebed wijke niet: "laat U mijn tong en mond en 's harten diepste grond toch welbehagelijk wezen. Laat de overdenkingen van mijn hart en de redenen van mijn mond U welbehagelijk zijn voor Uw aangezicht, o Heere, mijn Rotssteen en mijn Verlosser".

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo 66.

Klagen over God?

Wij zeggen dat de mens van nature verdorven is. Calvin weet dat sommigen hieruit afleiden dat God dus de mens verkeerd geschápen heeft.

Hun zonden en zondige natuur durven zij rustig aan God toe te schrijven. Hún beveling zou Gods werk zijn.

Het was beter geweest als zij Gods werk gezocht hadden in de óngeschonden en ónverdorven natuur van Adam. Het verderf van onze natuur is juist óns eigen werk geweest.

Had God dan niet beter voor onze zaligheid kunnen zorgen?

Had Hij Adams val niet kunnen verhinderen? Calvin noemt dit soort vragen: "vermetele bemoeizucht". Verfoeilijk voor vrome harten. Met dit soort vragen probeert men door te dringen in de verbórgenheid van de voorbeschikking (waar hij later nog op zal terugkomen). God is wel de Auteur der natúur maar niet de auteur van de zónden. Aan onze natuur kleeft de dodelijke wond van de erfelijke verdorvenheid. Maar deze wond is niet van oorsprong in onze menselijke natuur aanwezig geweest. Zij is van

élders gekomen. Ze is door de zonde van Adam toegebracht.

Heel terecht merkt Calvin op: "Er is dus geen reden om te klagen, behalve over onszélf". Hij verwijst ons daarvoor naar het boek Prediker: "Dit weet ik, dat God de mens recht gemaakt heeft, maar zij hebben zichzelf vele zonden (1) gezocht" (7 : 29).

Aan de mens alleen moet zijn ondergang worden toegeschreven.

Door Gods goedertierenheid had zij de staat der rechtheid verkregen. Door eigen dwaasheid is hij tot ijdelheid vervallen.

Dat de opstellers van onze Heidelbergse Catechismus leerlingen van Calvin zijn geweest, blijkt uit Zondag 3. Er wordt gevraagd: Heeft God de mens also boos en verkeerd geschápen? (namelijk dat hij van nature geneigd is God en de naaste te haten). Het antwoord is ontkennend. God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschápen.

De verdorven aard van de mens vloeit voort uit de val en ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders, Adam en Eva, in het paradijs. Dáár is onze natuur also verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.

Over God valt dus niet te klagen.

Wat klaagt dan een levend mens? Een ieder klage vanwege zijn zonden.

"Van nature" verdorven

Als wij dus zeggen dat de mens "van nature" verdorven is dan bedoelen wij daarmee niet dat God een verdorven natuur geschápen heeft.

De verdorvenheid is "een van buiten tot de mens gekomen eigenschap". De verdorvenheid is niet een eigenschap die tot het wezen van zijn natuur behoort.

Waarom spreken wij dan over de "natuurlijke" verdorvenheid van de mens? Om te voorkomen dat iemand zou menen dat die verdorvenheid door slechte gewónte verkregen wordt (zoals Pelagius leerde: de mens wordt goed geboren maar vervalt in de loop van zijn leven in allerlei zonden).

Calvin spreekt in dit verband zelfs over een "erfelijk recht" die de verdorvenheid op ons heeft.

Dat de natuurlijke zondigheid ons "door een erfelijk recht allen gezamenlijk bevangen houdt".

Paulus schrijft in zijn brief aan Efeze: "en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de andere" (2 : 3).

Zou God die behagen heeft in de allerkleinste werken van Zijn schepping, toornig zijn op het edelste van alle? Zeker niet. Maar Hij is vertoornd op de verdérving van Zijn werk, niet op de natuur zélf. Wij waren van nature kinderen des toorns: dat is dus vanwege de totale verdórvenheid van onze menselijke natuur. En die verdorvenheid héérst in ons vlees, zegt Augustinus, wanneer Gods genade niet aanwezig is. Dáarom zijn wij kinderen des toorns.

Tenslotte noemt Calvin in dit verband nog de opvatting van de Manicheeën. Zij vormden ten tijde van Augustinus (5e eeuw na Christus) een grote bedreiging voor de Christelijke kerk en haar belijdenis. Augustinus zelf verkeerde negen jaar van zijn leven in de ban van deze wereldgodsdienst.

Tot in de late middeleeuwen hadden deze aanhangers van de Perzische godsdienststichter Mani een grote invloed in het christelijk Oosten. De Manicheeën ontkenden dat er ooit een goede schepping is geweest. De wereld en dus ook de méns is vanaf het begin een mengsel van goed en kwaad, licht (= God) en duisternis, Goddelijke geest en zondig stof.

Met deze "logische" theorie wilden de Manicheeën voorkomen dat aan God de schuld van onze zondige aard wordt toegeschreven. Calvin noemt deze "logica" dwaas "gebazel". De Schrift leert toch veel te duidelijk dat de oorspronkelijke staat van onze menselijke natuur volmaakt was en geen mensel van goed én kwaad.

L.W. van der Meij
Instituut II, I, 10 en 11.

Noot (1) In de vertaling van dr. A. Sizoo lezen wij van: "zónden".
De Statenvertaling heeft: "vónden".

Volgens de kanttekenaar betekent dat: boze streken.

Een engelse vertaling van de Institutie heeft: devices. Dit betekent ondermeer: listen.

Deze vonden zijn dus ook als zonden op te vatten.

Mijn Wet in uw binnenste 6.

In zijn laatste preek over het 5e gebod schrijft Ds. Van Sliedregt in zijn verklaring van de Heidelbergse Catechismus, uitgegeven door Den Hertog te Houten o.a. het volgende (zie blz. 213vv):

Van nature willen we vanwege natuurlijke ouderliefde onze kinderen wel het beste geven, doch in verdraaidheid des harten geven we in dat "beste" het slechtste. We zoeken slechts tijdelijk goed en kweken eerbij aan, enz. Maar de Geest van Christus doet ons het eeuwig heil van onze kinderen in het oog vatten. En daarbij is een gulheid in het ouderhart, dat gaarne geeft. Dat alles wordt weer gedragen door gebedsleven. In de Heere wordt door de godvrezende ouder in het verborgene verkeerd met de eeuwige noden van onze kinderen. Job offerde voor zijn kinderen, naar hunlieder getal (Job 1). Niet, dat de tijdelijke noden veracht worden. Maar de eeuwige nood is nummer één. O, de kinderen kunnen nimmer genoeg het voorrecht beseffen ouders te hebben, die in Christus voor hen een toegang kennen tot de troon. Zulke ouders zullen echter menigmaal de schijn van strengheid hebben, en het gevaar lopen voor hardvochtig te worden aangezien. Echter, de liefde van Christus dringt hen, want zij willen hun kinderen eeuwig gelukkig zien. En vanuit dat eeuwig heil bezien ze alles.

En nu komt de verzoeking wel telkens om de kinderen maar toe te geven naar hun lust te gaan, doch gelukkig als dan het liefdesdoen van onze God in Christus voor de geest moge staan, want dan weten we weer, dat de Heere onze wensen tegenstaat, als ze niet stroken met ons eeuwig welzijn. Zo maakt ons de Geest van Christus standvastig, terwijl we onze zwakheden en verkeerdheden betreuren. Ook verstaan we dan, dat we gezagsdragers zijn en onze kinderen hebben te leren om te gehoorzamen, doch niet als aan een tiran, maar aan liefhebbende ouders. Om Gods wil, Wie te gehoorzamen het leven is, en niet omwille van onszelf. Ach, wat doen we hier tekorten op!

Mogen we in de kennis van Christus in het licht wandelen, dan brengt dat licht in onze kinderhouding ook iets geheel nieuws. De eenvoudige gehoorzaamheid, die we in Christus volkomen vinden, gaat ons zwaar wegen en wordt de bron van onze gehoorzaamheid door Zijn Geest. Niet in oudwijfse en fleemachtige zin, maar in frisse liefde, gelijk bij Jozef. De achting en eerbied in ons spreken over onze ouders typeren de oprechte vreze Gods. In het verborgene wordt droefheid gekend over onze struikelingen, ook al kwamen ze misschien niet eens openbaar.

O, wat behoeven we dan dicht te verkeren bij de fontein der verzoening. Ootmoedig buigen onder de gebreken en zwakheden van onze ouders en er niet over praten dan met de Heere, leggen getuigenis af van de wandel in Christus. Ook de liefdevolle zorg omtrent onze ouders in hun oude dag. Het beeld van onze dierbare Immanuël, op het kruis geheel toegekeerd tot Zijn moeder, gelijk blijkt uit Zijn woord: "Vrouw, zie uw zoon." En tot Zijn discipel: "Zie uw moeder", staat onuitwisbaar gegrift in de harten van hen, die des Heeren zijn. De Geest van Christus dringt ons om met verloochening van eigenbelang hun welzijn te zoeken voor tijd en eeuwigheid. Welgelukzalig zij hij en zij, die de Heilige Geest niet bedroeven, door Welke zij verzegeld zijn tot de dag der verlossing (Ef. 4 : 30).

De Geest van Christus legt ook de glans der godzaligheid op onze verhouding tot onze kinderen. Zij zijn Godsschepsels en behoren niet allereerst ons, maar God toe. Hun ziel is voor een eeuwigheid geschapen en wij dragen mede verantwoordelijkheid voor hen.

Daarom zal de vreze Gods ons tot een eerlijke wandel nopen, ook al opdat het kwade voorbeeld voor ons personeel niet tot een valstrik zou worden. Wij zullen niet wat vrome praat uiten ten aanzien van hun ziel en hen naar het lichaam gebruiken tot winstbejag, maar ook met mildheid hen bejegenen en in de zegeningen, die we in ons bedrijf ontvangen, doen delen.

Hoe was onze gezegende Heere bezorgd over het lichamelijke welzijn der scharen, waarom Hij tot hun onderhoud de broden vermenvuldigde (Matth. 14, 15). De patroon, beheerst door de Geest van Christus, zal enerzijds rechtvaardigheid ten toon spreiden, door gehoorzaamheid en trouwe ijver te verlangen, en ook de ontrouw en luiheid met gepaste middelen in eerlijkheid te laken. Doch anderzijds zal hij betonen: mildheid, vriendelijkheid, lankmoedigheid, meeleven en zorg voor tijdelijk en eeuwig welzijn. Hij zal niet zwijgen over de dienst des Heeren en de eis der ware zondagsheiliging, uit vrees, dat hij zijn knecht kwijtraakt, enz.

(....)

Wordt de ware godvrezende geroepen tot een overheidsambt, dan zal hem dat geen erebaantje zijn, maar hem des te dieper vernederen, en in steile afhankelijkheid brengen in besef van zijn onbekwaamheid. Tegelijk zal het eeuwig en geestelijk heil van het volk hem zwaar wegen, en zal hij zoeken dat allereerst te bevorderen. Daarom zal hij zeer achten des Heeren Wet. Welk een voorbeeld hiervan vinden we in de koningen Hiskia en Josia, die beide de zuivere dienst des Heeren weer herstelden, en het volk terugriepen tot God. Hoe vervulde ook Jojada heerlijk zijn ambt, hoewel hij de goddeloze vorstin Athalia misleidde, nl. door Joas zeven jaar voor haar te verbergen. Zie, niet maar een drijven op de staatskassen, maar zijn leven in de waagschaal stellen tot heil van zijn volk; geestelijk heil (2 Kor. 11).

Als vanzelf rijst voor ons ook op de gestalte van de godvrezende keurvorst van de Paltz, Frederik de Vrome, die allereerst erom bekommerd was, dat het volk in de waarheid zou onderwezen worden, en zo de stoot gaf tot het ontstaan van onze Catechismus. Zeker, de verhoudingen lagen toen anders dan nu, en deze eeuw van atheïsme en bijgeloof heeft gewijzigde omstandigheden, maar dat neemt toch niet weg, dat de ware christenmagistraat zich hierop allereerst richt, en daarover worstelingen kent aan de troon.

Als burger en onderdaan neemt Gods kind ook alweer een eenzame plaats in. De Geest van Christus doet de zonden van overheid en vorstenhuis niet luid van de daken bazuinen, maar wel gedragen worden aan de troon der genade. Die zich Christus eigen mogen weten, hebben zich gedurig hun Immanuël voor te stellen. Die Zich als onderdaan onderwierp aan het keizerlijk gezag. Wet en belasting ontdruken is hem een gruwel, ook al overschrijden de bemoeiingen van de overheid de grenzen der billijkheid.

Bovendien is hij (en hij voelt, dat hij dagelijks daarin door Gods Geest moet worden geoefend) traag om bepaalde daden en gedragslijnen van de overheid te veroordelen, waar hij eerlijk begeert te zijn en de grenzen van zijn kennen maar al te zeer beseft. Dat de overheid Gods dienaars is ligt hem teer. Op godvrezende wijze zal hij zoeken, dat zij ook dat waarlijk moge beoefenen, maar tegelijk draagt hij haar mee in het gebed. Hij dwingt zich dagelijks om zijn God achter haar te zien, en om te beseffen, dat de Heere niet zonder reden thans deze overheid geeft. (....)

Blikken we tenslotte nog rond op het erf der kerk, waar het koningschap van Christus door Zijn Woord en Geest geoefend wordt, dan staat daar de godzalige ambtsdrager, predikant, ouderling of diaken verlegen. Onze bekwaamheid is niet uit ons; deze les moet hij wat overlezen. O, telkens weer komt hij zijn eigenliefde tegen, zijn gebrek aan geduld, geloof. Hij merkt, dat hij telkens weer zichzelf er niet voor over heeft, dat hij toorn, waar lijdzaamheid hem paste; dat hij draalt en verdraagt, war heilige verontwaardiging hem moest aangrijpen.

Dit alles brengt hem dagelijks in de nood aan de troon der genade, en doet hem verzoening zoeken in Zijn Middelaarsbloed en roepen

om Zijn Geest, opdat hij de voetstappen van Zijn Meester mag drukken. Hij behoeft Immanuël wijsheid om eerlijk de zielen te behandelen, de schapen van de bokken te onderkennen, de lammeren niet een dodelijke wonde toe te brengen, doch nochtans ze te ontdekken aan hun dwaasheden. O, mocht hij zielen tot Jezus brengen, maar ook de onboetvaardigen immer gepast weerstaan. Sions hoogste Profeet moet door hem heen getuigen; Sions opperste Herder door hem weiden; Sions enige Hogepriester door hem in liefde dienen en voeten wassen; Sions eeuwige Koning door hem regeren.

Dat kan alleen in gemeenschapsoefening met Hem, doordat in Zijn Geest Christus in hem verschijnt en door hem naar alle kanter naar buiten straalt. Maar dan ook zal hij, zijn ontrouw kennend en belijdend, getrouw zijn en velen mogen rechtvaardigen, parels hechten aan de kroon van zijn Middelaar en Gods kinderen tot steun, leiding en vertroosting zijn tot opbouw van het lichaam van Christus. En eenmaal, als de Opperste Herder verschenen is, het loon van de getrouwe dienaar ontvangen en ingaan in de vreugde zijns Heeren.

De godzalige houding van het lid der gemeente wordt gevonden in deemoed en begeerte om onderwezen en gevoed te worden. Die van Christus is en uit Hem leeft, begeert geen ereplaats in de kerk (zoals we wel eens meemaakten, nl. dat zij als gefundeerde christenen vooraan kwamen te zitten), maar zit onder het volk, zich als de minste kenkend. Zo één matigt zich niet een oordeel aan over de leraar, aangaande zijn staat, enz.; keert hem ook niet de rug toe, omdat hij geestelijk niet zo diep is ingeleid, maar ziet op zijn Heere, Die nederzat aan de voeten van de joodse leraars, hen horende en ondervragende (Luk. 2). En we weten toch, dat dat geen begenadigde leraars waren. Die gestalte brengt Zijn Geest in ons hart, indien we van Christus zijn.

O, daar eren we de ambtsdragers omwille van het ambt, al mogen we misschien dieper verstaan dan zij. We zien onze grote Ambtsdrager in hen tot ons komen. Wij dragen ze mee met hun gebreken in ons gebed en hebben ze als Hemelvaartsgeschenk van onze dierbare Koning bij ons, ons ten goede. En arm en behoeftig bedelen we aan de troon om voedsel door Zijn Woord en Geest, door middel van hen. Want dit weten we, dat, wanneer Hij Zijn priesters met heil bekleedt, Zijn gunstvolk weltevree zal juichen (Psalm 132).

Deze godzalige houding kweekt in onze omgeving eerbied en achting aan voor de ambten en ambtsdragers. Ach, hoe weinig wordt dat helaas verstaan en beoefend. Vandaar de magerheid, die zich uitbreidt over Sion. Er is geen gebed, er is geen achting. En veelal geeft geestelijke hoogmoed de toon aan. Dan echter komen er allerlei geestelijke afdwalingen. Niet straffeloos wordt des Heeren wet verlaten.

Ach, kinderen des Heeren, laat ons aan de voeten van Jezus bedelen om in Zijn Geest lid der gemeente Gods te dezer plaatse te mogen zijn, door zo in het vijfde gebod te wandelen!

We willen hiermee onze artikelen, waarin we gedeelten overnamen van preken van Ds. J. van Sliedregt over de Heidelbergse Catechismus, afsluiten. Er zou veel meer aan te halen zijn, maar wat we overnamen is voldoende om belangstelling voor het werk van deze gezalfde dienaar des Woords, die nu al juicht voor de troon, op te wekken.

De verklaring van de Catechismus van Ds. Van Sliedregt verschijnt onder de titel *Uw enige troost* in 6 delen: 1. Adam en Christus, 2. Vaderschap en kindschap, 3. De Bazuin zal klinken, 4. Waartekenen en zegelen, 5. Mijn Wet in uw binnenste en 6. Het gebed als ademtucht. Elk deel kost gebonden f 39,50. Het werk is uitgegeven door Den Hertog b.v., postbus 150, 3990 DD Houten.

B.

Doornspijk

We kregen dezer dagen wat verlaat het Rehoboth jubileumboekje van de Christelijke Gereformeerde kerk van Doornspijk in bezit.

Dat bracht allerlei herinneringen naar voren uit de tijd toen we daar catechiseerden en ook preekten. Dat begon toen Ds. Tanis van Urk naar Middelharnis vertrok. We volgden hem op. Dat was in 1958. Doornspijk was toen nog een heel kleine gemeente. Zij werd geïnstitueerd op 22 juli 1933 en bestond dus op 22 juli 1983, 50 jaar. Ter gelegenheid daarvan werd een jubileumboekje uitgegeven. Op de omslag staat een kleurenfoto van het huidige gebouwencomplex. In mijn tijd was er een eenvoudig kerkgebouwtje, dat nu gemoderniseerd deel uitmaakt van het geheel en nu ingericht is voor het houden van vergaderingen. In het boekje vinden we verschillende foto's, o.a. van Ds. J. van Doorn, de eerste predikant van die gemeente. Ook een foto van de eerste steenlegging van het nieuwe kerkgebouw, die geschiedde door de toenmalige ouderling H. Polinder en foto's van het interieur van het nieuwe gebouw.

Ds. Van Zonneveld was er toen predikant. Hij schreef een woord ter gedachtenis en herinnerde aan de dankdienst te Mizpa, toen Samuël een steen nam en die oprichtte en *eben haëzer - steen van de hulp* noemde. Aan het einde schrijft Ds. Van Zonneveld:

"Nu — bij het bereiken van de gouden mijlpaal — moeten we zeggen: de Heere was de kerk van Doornspijk tot hulp en sterkte. Hij heeft Zijn belofte waar gemaakt: "Zie, Ik ben met u al de dagen tot de voleinding der wereld". Daarom heeft Gods grote wederpartijder niet overwonnen.

Wij kunnen niet roemen in iets van ons. Daar is de kerkelijke, de ambtelijke en de persoonlijke zonde. Zou de Heere gedaan hebben naar onze zonde, wij zouden zijn vergaan. Hier is het wonder van Gods trouw.

Zo kunnen wij op het gouden feest slechts spreken van de hulp en de trouw van de Koning der kerk.

Hij alleen moet ontvangen de lof, de dankzegging en de heerlijkheid. Daarom: soli Deo gloria — God alleen de eer!

Daarna volgt er een artikel van de Kroniekschrijver, getiteld: *Uit het verleden*. Dan komen er nog bladzijden met algemene gegevens en een ledenlijst, naar de stand van het ogenblik en daarom nu niet meer naar de werkelijkheid.

De Kroniekschrijver heeft zijn best gedaan om aan de nodige gegevens te komen. Dat was niet gemakkelijk. Over de eerste jaren ontbreken er notulen. Wat hij aan gegevens heeft kunnen vergaderen heeft hij in het artikel weergegeven.

Het begin was erg klein. De gemeente is uit Elburg voortgekomen. Ds. Oosthoek van Kampen heeft de gemeente geïnstitueerd en ambtsdragers in het ambt bevestigd. Verschillende predikanten hebben er gecatechiseerd en in de week en des zondags het Woord bediend. Er was een kerkgebouwtje gesticht op grond die door br. Polinder voor dit doel beschikbaar werd gesteld. In 1950 heb ik er voor het eerst gesproken. Ik loeerde toen bij ouderling Boone, die later naar elders vertrok. De gemeente was toen nog klein, maar er zat groei in. en de begeerte kwam op om een predikant te beroepen. Er werden verschillende beroepen uitgebracht. Er werd alvast een pastorie aan de Veldweg gebouwd. En toen Ds. J. van Doorn beroepen werd en het beroep aannam stond er al een pastorie op hem te wachten. Het was de laatste gemeente van deze dienaar des Woords. Onder zijn bediening groeide de gemeente, het kerkgebouw moest tot twee keer toe worden uitgebreid. Hij werd ziek en ging de eeuwige rust in. Hij werd onder grote belangstelling vanuit de Hervormde kerk op de algemene begraafplaats te Doornspijk ter aarde besteld. Dat was in 1973. Na vele jaren volgde hem zijn weduwe in het graf.

Na Ds. Van Doorn kwan Ds. Van Zonneveld, in wiens tijd achter het bestaande kerkje een nieuw kerkgebouw werd gesticht.

Ds. Van Zonneveld vertrok naar Driebergen en werd in Doornspijk als derde predikant opgevolgd door kandidaat J.H. van Dijk, die nu deze gemeente ongeveer drie jaren dient. In de loop der jaren is er natuurlijk veel veranderd in de samenstelling van de gemeente en ook van de kerkeraad. Ouderen zijn heengegaan, jongeren hebben hun plaats ingenomen. Van het begin af is er een ouder-

ling H. Polinder, eerst de grootvader, toen de vader en nu de zoon, die al weer jaren het ambt van ouderling bekleed. De grootvader leefde nog toen we in Doornspijk gingen catechiseren, de vader hebben we vele jaren meegeemaakt. Van nabij hebben we lief en leed in zijn gezin meegemaakt. We kregen eens een brief van hem waarin hij schreef hoe de Heere hem in de ruimte had gesteld. Na zijn overlijden hebben we die in ons blad opgenomen.

Bij het lezen van het boekje viel het ons op dat er zo weinig kon worden vermeld omtrent het ontstaan van de gemeente. Bij het 50-jarig bestaan was de oude garde uiteraard al heengegaan. Die konden dus niet meer spreken. Zij hebben blijkbaar ook niets omtrent het verleden op schrift nagelaten. Zo is er in feite een stukje geschiedenis voor ons ontoegankelijk geworden. Dit valt te betreuren.

Mede dit gaf ons aanleiding om over Doornspijk te schrijven. Er kan voor andere gemeenten een aansporing in liggen om te trachten gegevens die van belang zijn te verzamelen en voor het nageslacht te bewaren. Het gaat om de voortgang van het werk des Heeren in de wereld en in ons land en ook plaatselijk. Ook in andere gevallen waarin een gedenboek werd uitgegeven is ons opgevallen dat er vaak heel weinig bekend is omtrent hetgeen vroeger is geschied. Het doet ons goed dat er deputaten zijn die hier bijzondere aandacht aan schenken en ook dat de zogenaamde kleine kerkgeschiedenis de laatste jaren in de belangstelling staat.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 78

"En Ezra, de priester, bracht de wet voor de gemeente, beide mannen vrouwen, en allen, die verstandig waren om te horen, op de eerste dag der zevende maand; en hij las daarin, voor de straat, die voor de Waterpoort is, van het morgenlicht tot op de middag, voor de mannen en de vrouwen en de verstandigen; en de oren des gansen volks waren naar het wetboek.

En Ezra, de schriftgeleerde, stond op een hogen houten stoel, die zij tot die zaak gemaakt hadden, en nevens hem stond Mattithja, en Sema, en Anaja, en Uria, en Hilia, en Maäseja, aan zijn rechterhand.

En aan zijn linkerhand Pedaja, en Misaël, en Malkia, en Hasum, en Habbaddana, Zacharja en Mesullam. En Ezra opende het boek voor de ogen des gansen volks, want hij was boven al het volk; en als hij het opende stond al het volk".

Neh. 8 : 3-6.

Beste jongelui!

Ik weet niet hoe jullie deze stukken lezen. Het is mogelijk dat je begint met de tekst over te slaan. Dat staat in de bijbel, dat weet je wel zo ongeveer (?). Je vindt dat op alle manier niet het belangrijkste. Wat er over geschreven wordt, interesseert je meer (?). Ik weet niet of ik op deze wijze bij een ieder op de juiste knop druk, doch dat er zulke lezers zijn, komt mij zeer waarschijnlijk voor.

Ik zou de zodanigen willen zeggen: Begin maar met goed de tekst te lezen. Want al heeft alles zijn verklaring nodig, de tekst is het Woord van God. En dat is altijd veel belangrijker, dan het woord van een mens. De tekst staat daarom ook niet voor niets **vet gedrukt**.

De vorige keer hebben we de aandacht er op gevestigd, dat Ezra niet alleen een schriftgeleerde was, maar ook een priester. De wet van Mozes, die hij als een schriftgeleerde voorlas, kon het volk alleen maar schuldig stellen. Gelukkig dat we in hem dan ook een priester ontmoeten, die voor de schuld van het volk de nodige offeranden brengen kon, tot voldoening van de schuld — al was het dan voorlopig — waardoor het aangezicht van God verzoend werd. Wat de verzoening betreft, was dat ook nog maar een zinnebeeldige. Daar de ware verzoening tweewegge-

bracht is door Hem, in Wie alle drie de ambten: Profeet, Priester en Koning samenlopen. Dit ter overdenking nogmaals aan te halen, is niet overbodig, daar dit toch de zaken zijn, waar het altijd weer om draait. Want zonder wezenlijke voldoening is er geen verzoening mogelijk, en daarom ook geen zaligheid. Wie daarom prijs stelt op de zaligheid van zijn ziel, zal het niet verdrieten, iedere keer weer gewezen te worden, op die Enige Naam, Die onder de hemel tot zaligheid gegeven is, namelijk de Naam van de Heere Jezus Christus.

Als je de tekst goed gelezen hebt, kun je jezelf een voorstelling vormen van het geheel. Ezra, de schriftgeleerde, priester, zie ik in mijn gedachten komen. Hij is al een man op leeftijd. Hij heeft de boekrollen bij zich. Dat is het beschreven woord van God, voor zo ver het toen bekend was. Want het oude testament was nog niet compleet en het nieuwe was er helemaal nog niet. Als hij aankomt, heeft men voor hem een spreekgestoelte gemaakt. Je moet je dat maar voorstellen in de vorm van een houten platvorm. Want als hij het spreekgestoelte beklimt, staat hij daar niet allen op. De tekst zegt ons dat er nog zes personen staan aan zijn rechterhand en zeven aan zijn linkerhand. Het is echt indrukwekkend. Veertien personen op een rij, met Ezra in het midden.

Voor hen bevond zich de ganse gemeente. Het was een grote gemeente: Mannen, vrouwen, en allen die verstandig waren om te luisteren. De menigte bestond dus uit jongeren en ouderen, kleinen en groten.

Als ik even in gedachten op dat hoge houten spreekgestoelte naast Ezra en de zijnen ga staan, en de menigte aanzie, dan lees ik de ernst van hun aller gezicht af. Zij praten niet. Zij hebben het niet over Ezra, dat hij toch al zo'n oud man is, en toch nog zo kras. Zij spreken ook niet over de mannen die naast hem staan, ter rechter en ter linkerzijde. Zij vragen niet aan elkander, terwijl de handen en vingers gebaren maken: Wie is dat? Ken jij hem? Of: Wie zou dat zijn? Waar komt hij eigenlijk vandaan? Wat is zijn positie in het leven? Dat zijn allemaal heel gewone vragen, die dagelijks gesteld worden.

Ik geloof als ik even de dingen zo voorgesteld heb, dat ik wel aardig beland ben in gedachten, in een kerkdienst anno 1989. Want al hebben wij dan doorgaans geen openluchtdiensten, de zaken die daar te Jeruzalem aanwezig waren, kun je toch ook bij ons aantreffen. Als je in de kerk komt, dan is daar een preekstoel. Dat is een verhoging, waar de "schriftgeleerde" op moet staan. Vóór de dienst begint, komt hij de kerk in, gevolgd door de kerkeraad, ouderlingen en diaken, en ieder neemt zijn plaats in. Het kan ook andersom gebeuren. Dat eerst de kerkeraad komt en daarna de predikant. Ik weet niet of het voor een ieder duidelijk is, dat ook "in deze orde" alles zijn betekenis heeft. Want in de kerkeraad zijn de drie ambten van Christus vertegenwoordigd. De ouderlingen vertegenwoordigen Zijn koninklijk ambt. De diakenen Zijn priesterambt en de predikant Zijn profetisch ambt. Als de ouderlingen binnenkomen, treedt, ambtelijk gezien, de Koning der kerk binnen. Als de diakenen daarop volgen, treedt, ambtelijk gezien, de Priester de kerk binnen. En als dan de predikant aankomt, treedt ambtelijk gezien de Profeet de kerk binnen. Hij wordt dan vooraf gegaan door een ouderling die hem bij de preekstoel een hand geeft. De ouderling wenst de predikant dan zegen en sterkte toe. Doch het houdt nog meer in. Want het heeft voor de gemeente de betekenis, dat de prediker optreedt in de Naam van de Koning der Kerk, dat is de Heere Jezus Christus. Zodat, als deze geachte voorganger gaat spreken, het maar niet een mens is, die de gemeente wat gaat vertellen, doch dat het de Heere zelf is, die via deze prediker, het woord tot de gemeente gaat richten.

Of deze zaken de ambtsdragers en de gemeenten altijd voor ogen staan, laat ik maar als een vraag open staan, aan het adres van hen die dit lezen. Doch de werkelijkheid is, zuiver gezien, wel zo.

De binnenkomst van de kerkeraad is dus een heel gewichtig gebeuren. En wanneer de

prediker zijn plaats in neemt op het spreekgestoelte, met aan zijn zijde, of voor hem, de ouderlingen en de diakenen, dan is dit niet minder gewichtig.

Een volgende vraag is: Wat gaat er tijdens dit gebeuren in de harten en hoofden van allen die opgekomen zijn, om het Woord Gods te horen, om? Ik kan natuurlijk de gedachten van niemand lezen. Doch de mensen een beetje kennende, en ook mijzelf, ben ik er lang niet zeker van, dat een ieder met de nodige ernst bezet is.

Ik lees van de menigte, die op het plein voor de Waterpoort te Jeruzalem zich bevond; "En de oren des gansen volks waren naar het wetboek". Er was geen geroezemoes, geen gefluister, geen gegiechel, geen gelag, geen onverschilligheid (wiens naam staat hiertussen?), doch de oren des gansen volks waren naar het wetboek. Niet naar Ezra, niet naar degenen die naast hem stonden, doch naar het wetboek. Dat is het boek, dat de Heere aan Mozes gegeven had. Dat was het beschreven woord van God. Naar die kant stonden hun oren open. Wat zou daar in staan? Wat zou de Heere ons, via Zijn Woord te zeggen hebben? Daar was men nieuwsgierig naar. En dan niet vanuit een blote nieuwsgierigheid, die er ook kan zijn, alleen om wat nieuws te horen, zonder zichzelf van het gehoorde ook maar iets aan te trekken. Neen, ik lees uit deze woorden een heilige belangstelling af. Zo in de geest van die bekende psalm: "Merk op mijn ziel, wat antwoord God u geeft....".

Ik geloof dat in het geschrevene voor ditmaal wel weer de nodige lering zit. De vraag kan natuurlijk niet achterwege blijven: Hoe zitten wij in de kerk? Naar welke kant staan onze oren open? Bij niet weinigen staan ze helemaal niet open. Ze zitten dicht. Ze zitten wel in de kerk, maar zonder de minste belangstelling. Dat is natuurlijk heel erg. Daarnaast zijn er niet weinigen van wie de oren open staan naar de verkeerde kant. Allerhande boze stemmen kunnen in het hart worden vernomen, waar dan gretig naar geluisterd wordt. Het Woord van God gaat dan langs de oren heen. Dat dit niet deugt, behoeft met zoveel woorden niet gezegd te worden. Laat daarom deze vraag ten besluite, je vergezellen: Naar welke kant staan mijn oren open? En dat niet alleen in de kerk, maar altijd weer, elke dag!

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Balling in Siberië door J.F. van der Poel.
Uitgeverij Kool b.v. - Veenendaal.

De hoofdpersonen in dit boek zijn Japova en zijn gezin. Japova is predikant. Hij wordt gevangen genomen en komt in een strafkamp in Siberië. Hij maakt daar veel mee en spreekt daar vrijmoedig en zijn arbeid is daar tot geestelijke zegen. Er zijn daar anderen met wie Japova contacten onderhoudt. Er is zelfs in het strafkamp een kapitein, die tot inkeer komt. Die heeft zijn vader opgespoord die ook predikant was en daarom in een strafkamp terecht gekomen was. Het plan rijpt om naar de Taiga te vluchten, waar allerlei ondergrondse dorpen zijn, die bevolkt worden door mensen wier leven in gevaar is. Het plan wordt uitgevoerd en het slaagt. Men krijgt z'n vrijheid in de Taiga. De echtgenote van Japova wordt ook gevangen genomen. Er wordt een poging gedaan om haar te bevrijden en dat gelukt. Het hele gezin vlucht onder de hoede van een schipper. In een boot komt men na vele maanden ook in de Taiga en daar vindt men elkaar terug en zo wordt het gezin herenigd, maar in de Taiga.

Het is een aardig verhaal waar wel spanning in zit. Maar bij het lezen komt telkens de vraag naar voren of alles wel naar de werkelijkheid getekend wordt. Houdt de schrijver wel rekening met de onmetelijke afstanden die daar zijn en de kou die daar maandenlang heerst? En is het in de praktijk werkelijk mogelijk dat men elkaar vindt in zo'n ontzaggelijk groot gebied? We krijgen de indruk, dat de schrijver daar wel wat gemakkelijk over denkt. En dan treft ons steeds weer hoe in verschillende boeken zo oppervlakkig over het geloofsleven van die christenen daar ge-

sproken en geschreven wordt. Of is het daar werkelijk zo'n oppervlakkig christendom? We zouden denken dat daar in de druk en vervolging toch ook wel een volk woont, dat door het lijden gelouterd wordt en welks geloofservaring overeenkomt met de ervaring van de bijbelheiligen en van Gods kinderen hier in het westen. Dat neemt niet weg dat we respect hebben voor de goede bedoeling van de schrijver. Volgens een mededeling op de achterzijde van het boek komen er nog twee delen.

Dit deel telt ruim 200 bladzijden en kost gebonden f 24,95.

B.

Leven uit Gods beloften

door drs M. van Campen.

Uitgeverij De Groot Goudriaan - Kampen.

We hebben hier met een heel belangrijke studie te maken. Dit blijkt duidelijk uit het Woord vooraf van de schrijver. Daaruit nemen we het volgende over:

"Dit boekje is een bewerking en uitbreiding van artikelen, die eerder gepubliceerd werden in *De Waarheidsvriend*. Een vijftal hoofdstukken is nagenoeg nieuw. De oplettende lezer zal her en der ook enige fragmenten tegenkomen uit de discussie die enige jaren geleden gevoerd werd in het reformatorisch opinieblad *Koers*.

Deze gedachtenwisseling, waaraan een vijftal predikanten uit de diverse reformatorische kerken deelnamen, maakte op zijn minst twee zaken duidelijk. Uit de reacties is gebleken hoezeer het onderwerp, het leven uit Gods beloften, in de belangstelling van gemeenteleden staat. Wat nog meer zegt: hoezeer velen existentieel betrokken zijn bij de vragen, die zich rond dit thema voordoen: voor wie zijn Gods beloften? Wanneer heeft iemand het recht zich Gods beloften toe te eigenen? Betekent de leer van de uitverkiezing niet een barrière voor een vrije en onvoorwaardelijke prediking van de beloften? Anderzijds illustreerde genoemde discussie ook hoe verschillend er binnen de Gereformeerde Gezindte over deze problematiek gedacht wordt. Er is niet alleen sprake van accentverschillen, soms staan de meningen diametraal tegenover elkaar.

Met name in de interpretatie van Calvijns visie op dit punt gaan de wegen uiteen. Al met al voldoende aanleiding om opnieuw te luisteren naar wat deze reformator over het leven uit God beloften gezegd heeft. Niet om aan Calvijn het laatste woord toe te kennen. Hij wist zich te zeer leerling van de Heilige Schrift dan dat hij zichzelf als het einde van alle tegenspraak wilde beschouwen. Maar juist als Schriftuitlegger is hij nog altijd een gids die ons veel te zeggen en te leren heeft, ook als het gaat om de plaats van Gods beloften in het leven van het geloof."

We willen ook een en ander uit het eerste hoofdstuk: *inleiding* aanhalen:

"Een onderzoek naar het begrip belofte (promissio) bij Calvijn brengt ons regelrecht bij het merg van zijn theologie. Zonder twijfel stoten wij hier op een van de sleutelwoorden in zijn oeuvre. De frequentie waarmee de reformator dit begrip in zijn geschriften gebruikt, moet ons reeds opmerkzaam maken. Meerdere Calvijnonderzoekers hebben er de vinger bij gelegd, dat hij het woord belofte opvallend vaak ter sprake brengt en dat het daarom voor het verstaan van zijn theologie van het grootste belang is te weten wat hij ermee bedoelt. Welgeteld blijkt het zelfstandig naamwoord belofte in de laatste uitgave van de *Institutie* (1559) meer dan 360 keer voor te komen. Het aantal malen dat dit woord genoemd wordt in traktaten, preken en commentaren is niet bekend, maar loopt in de vele honderden. Daarnaast zijn er ook nog het werkwoord beloven (promittere) en de synonieme begrippen pollicitatio en polli-teor, die men met grote regelmaat in Calvijns geschriften tegenkomt.

In het veelvuldig gebruik en de accentuering van het begrip belofte stemt Calvijn sterk overeen met de andere reformatoren." (.....)

"In dit boekje willen wij een aantal verbanden nagaan waarin Calvijn het begrip belofte gebruikt. Daarbij laten wij ons leiden door zowel het hoofdwerk van deze hervormer, de *Institutie*, als door zijn andere

geschriften. Wat de methode betreft is gekozen voor een sterk refererende en interpreterende benadering. Juist omdat het veld waarop ons onderwerp zich richt tamelijk onontgonnen is, leek het ons geboden vooral Calvijn zelf aan het woord te laten. Gestreefd is naar een zo helder en eenvoudig mogelijk taalgebruik, zodat het boekje niet alleen voor theologen, maar ook voor ambtsdragers en geïnteresseerde gemeenteleden toegankelijk is." (.....)

"Na lezing van dit werkje zou men de indruk kunnen hebben dat Calvijn min of meer systematisch over het begrip belofte heeft geschreven. Wie de werken van de reformator zelf ter hand neemt, ontdekt al spoedig dat dit allerm minst het geval is. Hoe veelvuldig hij het woord ook gebruikt, nergens vindt men een uitvoerige verhandeling waarin hij enige ordening aanbrengt in zijn visie op de promissio Dei. Wij moeten het doen met talloze korte opmerkingen, die her en der verspreid liggen in zijn oeuvre. Alle systematisering komt dan ook voor rekening van de auteur, die zich zo nu en dan een goudzoeker waande, die de vele gevonden korrels moest omsmelten tot een toonbare goudklomp."

Na hoofdstuk 1: *Inleiding* komen de volgende hoofdstukken:

2. Belofte en geloof
3. Belofte en Christusgemeenschap
4. Belofte en verzegeling
5. Belofte en ervaring
6. Belofte en gebed
7. Belofte en verkiezing
8. Belofte en sacrament
9. Belofte en vervulling
10. Belofte en hoop
11. Belofte en Israël
12. Belofte en voleinding
13. Samenvatting en conclusies
14. Perspectief.

Al deze hoofdstukken zijn onderverdeeld in verschillende paragrafen.

Calvijn heeft dus telkens over de belofte geschreven, als is het dan niet systematisch, maar verspreid over al zijn werken. Drs. Van Campen heeft het materiaal bijeengebracht en als we dat heel in het kort samenvatten kunnen we zeggen, dat bij Calvijn naar voren komt, dat de inhoud van de belofte is het heil in Christus, dat de belofte tot allen komt die onder het Woord leven, maar alleen krachtadig is wanneer zij verbonden is met het werk van de Heilige Geest en dat de belofte moet worden gezien in het licht van de verkiezing.

Van Campen heeft in zekere zin waardering voor de Nadere Reformatie, maar hij meent toch dat er toen een ombuiging gekomen is van de lijn van Calvijn, een verlegging van het object naar het subject. Is hier wel sprake van een ombuiging? Voorwerp en onderwerp horen toch bij elkaar! Is hier niet veelmeer sprake van het doortrekken van de lijn van Calvijn? Deze stelt dat de beloften alleen krachtadig zijn door de kracht van de Heilige Geest, dat het de Heilige Geest is Die ze doet aanvaarden en tot de onze maken.

In zijn inleiding zegt Van Campen dat er geen overeenstemming is onder de theologen. Hij neemt zelf ook een bepaald standpunt in dat stellig niet door anderen gedeeld wordt. We moeten de studie zien als een bijdrage tot het goed verstaan van de gedachten van Calvijn en daarom kunnen we ons verblijden over de verschijning van dit werk. Er zal wellicht door velen een dankbaar gebruik van worden gemaakt en het zal aanleiding geven om de discussie voort te zetten.

Tenslotte moeten we alles wat Calvijn geschreven heeft toetsen aan Gods Woord en onze belijdenis. Dat geldt trouwens alles wat gesproken en geschreven wordt.

Het boek telt 183 bladzijden en kost als paperback f 27,50.

B.

Verzet, verraad en victorie,

door H. van Ravenswaaij.

Uitgeverij Kool b.v. - Veenendaal.

Dit is een boek dat ons meeneemt naar de oorlogsdagen van 1940 tot 1945. De inhoudsopgave laat zien waar het boek over gaat: De strijd vangt aan, 't Verzet begint, Engeland schiet te hulp, De eerste overvallen, Ver-

raad, Het geheim van Jan, De verrassende terugkeer van een oude bekende, Een familie gered, Door de Duitsers gepakt, Door het oog van de naald, De landing bij Arnhem, De laatste loodjes, Feest en een onverwachte ontknoping.

Verschillende personen komen op de voorgrond. Ze hebben voor het vaderland en mensen in gevaar alles over. Er vallen doden, meermalen. Wat is er toen op allerlei wijze en door heel velen geleden en gestreden. Velen hebben de bevrijding niet meer meegemaakt.

Het is goed dat ook in deze tijd wordt nagedacht over de dagen van toen. Het wordt zo gemakkelijk vergeten, vooral door hen die de oorlog niet hebben meegemaakt. De Heere heeft ondanks de zonde van ons land en volk ten slotte uitkomst gegeven. De Weldoener werd niet erkend, althans niet door het volk in z'n geheel wat wel betamelijk zou zijn geweest. Het zou goed zijn geweest wanneer de schrijver van dit boek dit in het verhaal had laten doorschemeren. De Heere heeft geslagen, maar men heeft geen pijn gevoeld. Alles zegt ons dat er een wederkeer tot de Heere nodig is.

Het boek telt 181 bladzijden en kost gebonden f 24,95.

B.

Het leven en sterven van mej. C.C.W. 8.

39. Als men haar iets ter verkwikking gaf voor het lichaam erkende ze het met veel dankzegging, dat God haar in Zijn liefde zoveel gaf, dat ze het in Christus kon aanmerken als hetgeen daar zij recht toe had en dat ze boven anderen nog zoveel had. Zij verzocht dat voor haar mocht gelezen worden Openb. 22, hetgeen zij hartelijk toestemde. Zij wilde ook dat men voor haar bed zou zingen, schoon zij zelf niet in staat was om het mee te doen, maar zeide dat haar hart zo vervuld was met onuitspreklijke blijdschap dat zij het niet kon uitdrukken en dat ze daarom wilde dat anderen met haar de Heere zouden loven.

40. Toen heeft ze van 9 uur af, zijnde des zondagsmorgens, stil gelegen zonder te spreken, maar met haar volkomen verstand, zodat men aan haar ganse gelaat kon zien haar sterk verlangen naar de eeuwigheid, zodat ze somtijds schreide van verlangen en met haar gebaren toonde dat ze maar wenste om te mogen heengaan. Als men haar vroeg of zij enige benauwdheid voelde zo schudde zij haar hoofd en verstond onderscheidenlijk alles wat men tot haar zei.

51. Ds. de Freine uit de kerk komende, vond haar nog sprakeloos, maar toen hij tot haar sprak toonde zij dat zij het verstond. Toen heeft hij ook voor haar gebeden als voor een die maar ligt te wachten en te verlangen om ontbonden te zijn en bij Christus te wezen.

52. Ds. de Freine even weg zijnde, een weinig na 11 uur, begon zij weer te spreken als met nieuwe krachten, tot allen die bij haar kwamen. Zij zei, dat haar hart als uit haar lijf vloog van verlangen en dat ze schreide van blijdschap, dat ze niet kon uitdrukken hoe ze was, dat indien zij zo moest blijven leven dat zij niet in staat zou zijn om zo op de wereld te kunnen leven, gelijk zij nu was, want dat alles haar zo gering voorkwam en dat ze nu kon zeggen met de apostel: ja gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade en drek te zijn om de uitnemendheid van Jezus Christus mijn Heere. Ze zei, dat ze nooit in haar gezondheid had durven zeggen: ik weet in Wien ik geloofd heb, maar dat ze nu met vrijmoedigheid niet alleen kon zeggen: ik weet in Wien ik geloofd heb, maar ook: ik ben verzekerd dat Hij machtig is mijn pand bij Hem weggelegd te bewaren tot die dag. "Nu schrik ik (vervolgde ze) niet voor de dood, maar zie die met blijdschap tegemoet en kan nu zeggen: Dood waar is uw prikkel, hel waar is uw overwinning? De prikkel des doods is de zonde, de kracht der zonde is de wet. Maar Gode zij dank die ons de overwinning geeft door Jezus Christus onze Heere. Daar staat zeer nadrukkelijk Psalm 116: 15: Kostelijk is in de ogen des Heeren de dood Zijner gunstgenoten. En 2 Cor. 5: 1: Want wij weten als dit aardse huis dezès tabernakels gebroken

wordt, wij een gebouw bij God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. "O, de Heere Jezus zal voor mijn stof zorg dragen, niet een beentje of stofje zal er verloren gaan."

43. Toen heeft ze weer al de vrienden die bij haar kwamen, onderscheidenlijk met veel ernst aangesproken en getoond de gronden die God haar gegeven had, waarop zij naar de eeuwigheid heen ging, en erkende dat het alleen was Gods vrije genade en het bloed van de Heere Jezus, dat zij zou binnen komen. Zij erkende met veel blijdschap de volheid en algenoegzaamheid van de Heere Jezus, hoe gereed en gewillig Hij is om zondaren die tot Hem komen in gunst aan te nemen en daarom trachtte zij ieder op te wekken om naar de Heere Jezus te gaan, tot Hem toevlucht te nemen en zich als een ellendige aan Hem over te geven en aan Zijn voeten neder te liggen, als was het maar met een zucht, als het maar in waarheid en oprechtheid was, dat zulks de Heere Jezus aangenaam zou zijn. "Ach, kon ik alle onbekeerde mensen (zei ze) naar de hemel nemen, ik zou het gaarne doen, indien ik het in mijn macht had, maar het is God Die het hart moet veranderen en de mens hier toe bereiden tot de heerlijkheid." Ze zei, dat ze nooit had durven denken, dat God zoveel aan haar zou doen, dat zij boven anderen van Gods kinderen met blijdschap mocht heengaan en het gebruik van haar verstand hebben als zij nu ondervond.

44. Zij was zeer dankbaar in de erkenenis van Gods goedertierenheid, in alle opzichten aan haar bewezen, en zeer gemoedigd om de dood onder de ogen te zien, zodat zij dit versje van Lodenstein uitboezemde:

*Want in de dood, in de bangste nood,
Is Godes Zoon het leven,
Het leven, het leven;
Wij steken het hoofd ter kerker uit,
Om boven het zwerk te zweven.*

Ook herhaalde zij dat versje:

*Met U leve ik, met U zweve ik,
Jezus! door het goed en kwaad;
Met U sterve ik, met U erve ik,
Dat bij U te wachten staat.*

En die tekst uit Psalm 23: 4: *Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij, Uw stok en Uw staf vertroosten mij.* En uit psalm 84: 7: *Als zij door het dal der moebeziënbomen doorgaan, stellen zij Hem tot een fontein, ook zal de regen hen gans rijkelijk overdekken.* Zij was blijde dat God haar ooit verwaardigd had Hem tot haar deel te verkiezen en verzocht dat men haar voorzeggen zou dat versje uit één van ds. Van Houtens liederen, dat zij tevoren al dikwijls gezegd had:

*Zou deze keus mij ooit berouwen?
Neen, nee, ik wil op deze Rotssteen bouwen,
't Eeuwig verbond
Blijft al de grond
Van mijn vertrouwen,
Dat eer ik was onwrikbaar stond.*

45. Zij had veel klare en levendige indrukken van het werk der verlossing en van het werk van de Drieënige God naar de huishouding der genade, hoe ieder Goddelijk Persoon van alle eeuwigheid was werkzaam geweest om zondaren zalig te maken, de Vader in Zijn enige, eigen en geliefde Zoon te schenken als

Borg en Middelaar voor het uitverkoren volk; en de Zoon om Zichzelf over te geven tot de alleruiterste vernedering, smart en benauwdheid, ja de dood zelfs te ondergaan, opdat Hij een oorzaak zou zijn van eeuwige zaligheid; en de Heilige Geest, dat Hij heeft willen op Zich nemen om het verworven goed aan elk van de uitverkorenen in de tijd toe te passen, en dat God haar geliefde te verwaardigen om één van die te zijn, daar Hij van alle eeuwigheid in gunst op gezien had. O! zeide ze:

*'k Was nog niet, en 'k was verloren,
'k Wist het zelf niet, en het goed
Dat mij eeuwig zaalgen moet,
Was aler ik was geboren,
Eer ik 't wiste, toegedacht,
Dat mij nu wordt toegebracht.*

"O, wat is het een geluk verwaardigd te worden om God te dienen."

*Hoger heil ik nimmer kenne,
Dan te dienen deze Heere,
Als ik mij aan Hem gewenne,
Dat 's mijn schat, mijn lust, mijn eer;
Maar of eens uw ziel geraakte
In der engelenrei, en zeid'
Met de zielen der volmaakte,
Vlekkeloos lof, in eeuwigheid.*

"PSALMEN" gedrukt in EXTRA GROTE LETTER!

Speciaal voor slechtzienden heeft de GBS het "Boek der Psalmen" in een extra grote letter laten drukken. Ook de berijmde Psalmen (van 1773) zijn in grote-letterdruk verkrijgbaar.

BOEK DER PSALMEN
in de Statenvertaling, 19,5 x 30 cm

f 29,75

Psalmboek

berijming 1773, 18,5 x 28 cm

f 39,50

Te bestellen bij de boekhandel of rechtstreeks (zonder postzegel) bij

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 18 3300 WB DORDRECHT

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe sta-caravans op zeer mooi en rustig plekje op boerderij dichtbij het strand, tel. 01187-1441.

TEXEL bungalows, sta-caravans, volledig pension:
02220-18391 voor folder of inlichtingen

vakantiecentrum **De Verrassing**

KINDEREN ZIJN HET MEEST KWETSBAAR

ER ZIJN NOG VELE WACHTENDEN VOOR HAAR

WOORD & DAAD

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

Postbus 560,
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566

FINANCIËLE ADOPTIE GEEFT HEN

voedsel en kleding in de acute noodsituatie van nu
onderwijs om op eigen benen te staan voor straks
bijbelse boodschap die tot zegen kan zijn voor altijd

ER IS EEN GROEIENDE

**WACHTLIJST
VAN KINDEREN**

Vraag informatie of
GEEF U OP ALS SPONSOR
à f. 37,50 / f. 40.- p.mnd.

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, naar het dorpje Kesteren gelegen in de mooie Betuwe bekend om zijn landelijke omgeving ± 3 km van Rhenen.

PENSION

"DE PEEL"

waar het gewoon gaat is.

Fam. Knuivers, Boven-eindsestraat 14.
4041 EJ Kesteren.
Tel. 08886 - 1687.